

TŘI CHLAPI V CHALUPĚ (O HLUSTVISIHÁKOVI NEMLUVĚ)

Rozhovor Tomáše Piláta s Lubomírem Lipským, Janem Skopečkem a Ladislavem Trojanem

Pánové Lubomír Lipský, Jan Skopeček a Ladislav Trojan vytvořili nezapomenutelnou trojici dědečka, otce a syna Potůčkových v legendárním seriálu Tři chlapi v chalupě. Vysílal se v letech 1962 a 1963 a dohromady se k divákům přes televizní obrazovku dostalo osmnáct dílů. Bohužel, zachovaly se z nich pouze tři. I tak, přestože od jeho vysílání uplynulo už celé půlstoletí, se o seriálu mluví dodnes. Vlastně to ani nepřekvapí, vždyť tenhle seriál byl ve své době fenomén, kterým žila téměř celá (ještě Československá) republika. Vysílalo se živě a pamětníci vypravují, jak se napětí od herců a členů štábu přenášelo k divákům; obyvatelé středočeských Nesvačil jsou stále hrdí na to, že se natáčelo právě u nich, a některé hlášky mezi lidmi kolují dodnes. *Ergo kladívko* (řekl by děda Potůček): Tři chlapi v chalupě jsou pořád pojem. A sejít se s třemi chlapy naživo je stále obrovský zážitek.

Rodina Bláhova; Ladislav Trojan s maminkou (v podání Stelly Zázvorkové)...

... a s tatínkem (v podání Ilji Prachaře)

Pánové, hráli jste chlapy tří generací, přitom věkový rozdíl mezi nejmladším a nejstarším z vás je devět let. Koho to napadlo, kdo vás takhle obsadil?

Ladislav Trojan: Asi režisér Jaroslav Dudek, který nás znal; mě třeba viděl v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého na Smíchově. A taky Jaroslav Dietl, jeden z autorů seriálu. I s ním jsme se znali.

Jan Skopeček: Dudek seriál rozjízďěl, pak se toho ujal František Filip, který to s námi táhl nejdéle.

Ladislav Trojan: Já jsem přitom asi tak prvních čtrnáct dní váhal, jestli do toho vůbec mám jít; bál jsem se, že tím dostanu nálepku vesnického chasníka.

Jan Skopeček: A tu jsi taky dostal!

Ladislav Trojan: Jasně, že jsem ji dostal. Ale stejně jsem nakonec na nabídku hrát ve Třech chlapech rád kývnul. Kolegové byli moc fajn, ke mně jako ke kamarádovi se chovali bezvadně, jako ke kamarádovi. Měli jsme se rádi, skutečně, bez přetvářky. A na výsledku to, myslím si, bylo znát.

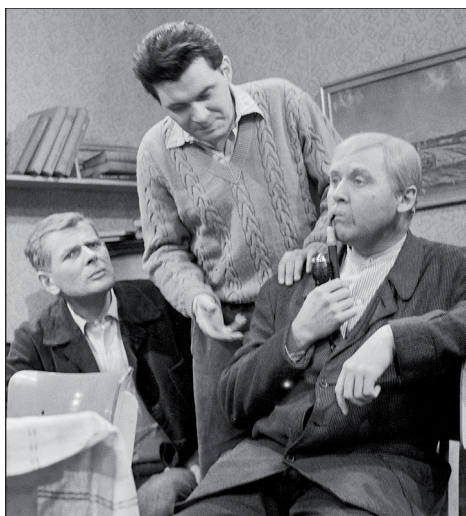
Jan Skopeček: Víte, oni si režiséři herce prostě zaškatulkují. Někdo je dobrý na policajty, tak hraje policajty. Někdo je dobrý na vrahy, tak hraje vrahy.

Děda Potůček vychovává svého syna...

... svého vnuka...

... a tady jsou všichni tři pohromadě.

Vy jste oba hráli už v prvním československém televizním seriálu Rodina Bláhova...

Ladislav Trojan: To je pravda, tak mě Dietl oslovil i na Chlapy.

Jan Skopeček: Já se v Rodině Bláhově ocitl jenom v jednom dílu. Dietl před tím napsal divadelní hru Nepokojné hodiny svaté Kateřiny, která se hrála u nás v Divadle S. K. Neumanna. V té jsem ztvárnil roli předsedy JZD Antonína Řápků, který utajil, že dal zabít prase k družstevním hodům. Ta postava – to byl takový staromládenecký typ, trochu nesmělý, ale přitom pracovitý člověk. A když se začaly obsazovat seriály, šel jsem zase do podobných rolí. Koneckonců – vždyť u toho byli opět Jaroslav Dietl a Jaroslav Dudek.

Mimochodem – tohle představení bylo i natočeno, televizní zpracování režíroval Miloslav Zachata, který se pak taky podílel na Třech chlapech v chalupě.

Byl nějaký zásadní rozdíl v práci na Rodině Bláhově a Třech chlapech v chalupě?

Lubomír Lipský: V obsazení...

Ladislav Trojan: No jasně, v obsazení, ale žádný další zásadní rozdíl tam nebyl. Principy práce byly stejné: tři týdny zkoušky ve zkušebně, tři dny zkoušení ve studiu. Kde se zkoušela Rodina Bláhova, to už si dneska nepamatuju. Tři

chlapi v chalupě se zkoušeli ve zkušebně Stavovského divadla, téměř nahoře u půdy...

Jan Skopeček: ... kde to měl na starosti ten pán s knírkem, který vařil dobrý kafe!

Prameny uvádějí několik režisérů Tří chlapů – podle čeho se střídali? Třeba podle toho, kdo měl zrovna čas?

Jan Skopeček, Ladislav Trojan: Kdepak, to bylo všechno dopředu naplánované. Skutečně se na place vystřídalo několik režisérů: Dudek, Filip, Zachata, Vašta, Hudeček, Nesvadba – tedy Jiří, brácha herce Miloše Nesvadby, a jednou režíroval i Lohniský. Ale jak jsme řekli, nejvíc jsme toho udělali s Františkem Filipem.

Také autorů scénáře bylo několik...

Jan Skopeček: Největší podíl na textu měl Jaroslav Dietl. Nejdřív se pánové střídali, pak otěže téměř výhradně převzal Jaroslav Dietl. Ilja Prachař byl především herec, byť psal i texty, třeba divadelní hry a filmové scénáře. U Chlapů dělal tak tři, čtyři díly, podílel se hlavně na dialozích. Na rozdíl od Prachaře byli Jiří Hubač a Jaroslav Dietl profesionální spisovatelé a scenáristé.

Je pravda, že nové díly seriálu vznikaly podle reakcí diváků na ty předcházející?

Ladislav Trojan: Do určité míry ano, ale psalo se víc dopředu; nebylo to tak, že se po reakcích na ten který díl teprve psal následující. Taky si nepamatuji, že by byl seriál nejdřív málo úspěšný a popularitu nabral až od čtvrtého, pátého dílu, jak se občas píše. Mám za to, že byl úspěšný od samého začátku. Od prvních dílů jsme byli populární i my. Když jsem třeba potřeboval tehdy nedostatekové pomeranče pro svého malého Ondřeje, vždycky mi je prodavačka schovala pod pultem.

Lubomír Lipský: Mně zase jednou přišel obrovský balík s česnekem až z Vídně. Bylo to po odvysílání dílu, ve kterém se říkalo, jak je u nás česnek vzácný a drahý.

Jan Skopeček: A já jsem zase byl pořád Potůček, ať jsem přišel na jeviště v jakékoliv roli, třeba jako Cyrano.

Lubomír Lipský: A ještě si pamatuji, jak jsem se jednou málo oblečený opaloval na chatě na Sázavě, a najednou tam vtrhla početná skupina jízdaček z jižní Moravy a všechny si mě chtěly „osahat“!

Tři chlapy v chalupě označuje někdo jako politickou satiru, někdo jako politickou agitku; jak jste seriál chápali vy?

Ladislav Trojan, Jan Skopeček: Satira to nebyla. Takovou tu, řekněme, satirickou linku tam měl na starosti Mirek Lipský. Občas si dovolil nějaké ty poznámky, různé fóry a narážky, což bylo v té době do značné míry odvážné.

Lubomír Lipský: To je pravda, občas jsme si něco dovolili, ale jenom drobně.

Jan Skopeček: Ale ani agitka to nebyla, snad jen v tom smyslu, že měl seriál

Tři chlapi a láska; Ladislav Trojan jako nejmladší Potůček se svou seriálovou láskou v podání Mileny Dvorské

pozitivní vyznění. Komunisti tam moc nevystupovali. Byly tam samozřejmě „přítomné“ jiné organizace, třeba Revoluční odborové hnutí a Československý svaz mládeže.

Ladislav Trojan: No jo, já jsem byl v seriálu předsedou ČSM...

Jan Skopeček: ... a nejdřív jsi chodil s Marií Kyselkovou, tou herečkou, co hrála princeznu se zlatou hvězdou na čele, a potom s Milenou Dvorskou.

Ladislav Trojan: Ale jenom v seriálu!

Jan Skopeček: No jasně, v seriálu.

Dovolili jste si někdy v živém vysílání říct něco mimo scénář?

Jan Skopeček: Ne, ani to z podstaty věci nešlo.

Ladislav Trojan: Improvizovalo se, jak jsme řekli, na zkouškách, především to tedy dělal Mirek Lipský. Na konci zkoušek, než jsme se přesunuli do studia, přišla komise. Shlédla, poslechla si, schválila. Ve studiu už se moc neimprovizovalo.

Jan Skopeček: Točilo se většinou na tři kamery. Kameramani měli přesně zafixovaný text, který herec řekne. Kdyby herec řekl něco jiného, kameraman by nevěděl, co dělat. Střihač jakbysmet...

Ladislav Trojan: Vzpomínám si na ty kamery: byly obrovské, ve studiu bylo strašně horko, obrovský šajn od reflektorů. Občas se nějaká kamera rozbila, tak se jelo na dvě.

Z toho, co říkáte, vyplývá, že to byla práce hodně blízka práci divadelní.

Jan Skopeček: Ano, museli jsme dodržovat pokyny a domluvená gesta. Aranžmá bylo dané a pevné: teď se podívej doleva, teď doprava, teď tě bude snímat tahle a teď tamta kamera. Vlastně to bylo ještě přísnější než na divadle.

Ladislav Trojan: Kameraman chodil na zkoušky, během tří dnů se to všechno muselo v součinnosti s ním nacvičit, na ty kamery zafixovat, každý věděl, co v jakou chvíli přijde. Musela panovat kázeň.

Jan Skopeček: Stejně se ale občas přihodil nějaký malér! Jednou jsme se třeba při živém vysílání ve studiu odbourali. Točila se schůze, která řešila zmrzlé brambory, a na place byla i živá husa, která se tak legračně kolíbala, že jsme to nevydrželi a vyprskli smíchy.

Československá televize tehdy vysílala z Měšťanské besedy ve Vladislavově ulici, tenhle dům leccos pamatuje!

Ladislav Trojan: Dodnes se divíme, jak jsme se tam se seriálem mohli vejít! Vždyť ty prostory byly dost malé, navíc všude sloupy. A do těchto prostůrků se musely vejít kuchyň, pokoj, chlívek se zvířaty, mezi štábem třeba pobíhala koza... A dokonce celá hospoda! Ale jak si dodnes vybavuji, všechno se tam vešlo.

Nakonec se v seriálu vzali.

Mluvili jste o škatulkách; jak dlouho po ukončení seriálu jste byli ve škatulce „vesnický chasník“?

Ladislav Trojan, Jan Skopeček: Nějakou dobu ano, tak to prostě je. S tím se nedá nic dělat.

Lubomír Lipský: Ale nemám pocit, že bych tím třeba já nějak zásadně tratil. Dostával jsem i poté řadu pěkných rolí ve filmu, v televizi i v divadle. I když popularita chlapů byla samozřejmě obrovská. Možná spíš než u režisérů jsme byli zaškatulkováni u diváků.

Jan Skopeček: A jak! Vzpomínám na jednu takovou příhodu. Byl jsem tehdy v Hradci Králové, už ani nevím, co jsem tam dělal, a v hotelu Grand ke mně přišli nějakí jézeďáci z blízké vesnice, už měli něco v hlavě a nabízeli mi místo předsedy jejich JZD. No a já jsem jim na papírovém ubrousku podepsal, že od 1. ledna k nim skutečně nastoupím jako předseda!

Na konci prosince jsem se pak klepal, jestli to nevzali vážně... Vždyť já jsem skoro nerozeznal žito od pšenice. Přitom se mi občas stávalo, že mě zemědělci prosili o nějakou radu. No, to si vyhlédli toho pravého!

Chalupa Potůčků – centrum vesnice; U Potůčků se řešily zásadní záležitosti obce a JZD. Děda Potůček sedával zdánlivě v pozadí, ale všechno sledoval a pak i důkladně okomentoval.

Prostřední Potůček a jeho žena; Dana Medřická byla ozdobou seriálu Tři chlapi v chalupě, byť se objevila až v jeho závěru.

V seriálu *Tři chlapi v chalupě* hrála i plejáda skvělých hereček, mnohé už nejsou mezi námi; Stella Zázvorková, Milena Dvorská, Libuše Pešková a taky Dana Medřická...

Jan Skopeček: Dana Medřická hrála moji manželku. Jednou se mě zeptali, jestli bych souhlasil s dějem, že se mi jako vrací žena. To bylo u nějakého patnáctého, šestnáctého dílu. Samozřejmě jsem souhlasil.

Ladislav Trojan: A když si Mirek Lipský „bral“ Stellu Zázvorkovou, to byla mela! Už od Nesvačil, kde se natáčely exteriéry, stál po cestě do Prahy špalír lidí a Staroměstské náměstí bylo plné! Když jsme jeli po Václaváku, to byl dav! Přitom počasí bylo toho dne dosti nevlídné. Čuměli jsme jako blázni, jak je seriál populární.

Nechci se nijak vytahovat, mluvím o tom proto, že to bylo velké překvapení, ojedinelá věc, to by se dneska myslím nestalo. Tehdy seriály začínaly, existoval jen jeden televizní program... A tak když se oznámilo, že si Mirek bere Stellu Zázvorkovou, strhlo se naprosté šílenství. Mnozí si mysleli, že šlo o skutečnou svatbu.

Lubomír Lipský: Zajímavé je, jak rychle a dokonale se ta zpráva mezi lidmi rozšířila. Vždyť tehdy, pokud vím, vyšla jenom řádková zprávička ve *Večerní Praze*, která říkala: *Děda Potůček se žení.*

Pane Lipský, prý jste tehdy dostal i hromady svatebních darů. A dokonce i skutečné nabídky k sňatku!

Lubomír Lipský: Ano, to byly takové dárkové „bonusy“. Dostal jsem opravdu spoustu dárků. Bič, abych si mohl pořádně prásknout, noční košili, bylo toho hodně. A množství dopisů – jenom po posledním dílu seriálu jich přišlo přes tisíc! A mezi nimi asi čtyřicet zcela vážně míněných svatebních nabídek od žen. Buď si mě samy chtěly vzít, nebo nabízela jedna druhou. Některé mi radily, že si nemám brát Stellu, že vědí o lepší partii. Při jednom vystoupení na nějakém stadionu, tuším v Olomouci, si mě jedna žena chtěla hned odvést. Že si mě bude brát, tak ať jdu s ní.

Pověstná fajfka dědy Potůčka – to byl Váš nápad?

Lubomír Lipský: To si vymyslel režisér Hudeček, u kterého jsem předtím hrál podobného dědka v Divadle Komédie v Dietlově hře Čtyři z velkoměsta. Fajfku mi dal proto, abych nešaržiroval, ale šišlal přirozeně. Bylo mi devětatřicet, musel jsem si pomáhat právě tou fajfkou. A samozřejmě i maskou: dostal jsem šedivé vlasy a nalepili mi vousy. Kromě toho jsem měl od nás od Pelhřimova, z hospody v Křelovicích, odpozorováno, jak se staří dědkové chovají, co říkají, jaká mají gesta při kartách a tak podobně.

V závěru posledního seriálového dílu hrajete na věži Staroměstské radnice na křídlovku. Zahrajete si dnes někdy?

Lubomír Lipský: Zahraju! Na křídlovku nebo na pozoun. Tak se vlastně udržuju v kondici.

Ještě k „vedlejšími produktům“ seriálu. Pokud vím, Jaroslav Dietl vymyslel různé doprovodné projekty...

Ladislav Trojan: Například fotokomiks, který vycházel v Zemědělských novinách.

Lubomír Lipský: Nebo rozhlasové Promluvy otce Potůčka k národu. Jéje, těch bylo! Až mi to někdy připadalo nekonečné.

Ladislav Trojan: Už jsme se báli, aby nevznikla opera a my bychom v ní museli zpívat! Nebo balet – a my bychom museli trénovat u tyče!

Když mluvíme o jiných projektech souvisejících s Třemi chlapy, nelze nezapomenout, pane Lipský, i na další Vaši nesmírně populární televizní aktivitu, byť s Třemi chlapy přímo nemá nic společného – totiž na věhlasného Hlustvisiháka!

Lubomír Lipský: To byl původně rozhlasový pořad. Někdy kolem roku 1960 jsem dostal z rádia nabídku, abych hrál ve skeči nazvaném Ve vrátnici, jehož autorem byl maďarský autor jménem Királyi.

Princip skeče byl v tom, že do vrátnice přichází jakýsi návštěvník s podivným jménem, chce dostat povolenku ke vstupu a jít dál. Překladatel původní jméno návštěvníka přeložil z maďarštiny jako „Hlustvisihák“. Ve vrátnici dochází ke komickým situacím, sedí tam přiblblý vrátný, obědvá, kouká do talířku a návštěvníkovi říká, aby své jméno hláskoval. A rozvíjí se dialog: „H jako Heine.“ „Co?“ „Jako Heine!“

Děda Potůček muzikant; hru na křídlovku Lubomír Lipský nepředstíral. Je vynikajícím muzikantem.

„Aha, já vím, jako hajnej!“ A dál: „L jako ledvinky, U jako undatra.“ „Co je to undatra?“ „To je jako ondatra, jenže má na začátku U.“ Tak to pokračuje, různé legrácky; a pointou je, že vrátný, než aby to jméno psal, pustí návštěvníka dál bez lístku.

Vy jste původně hrál toho vrátného...

Lubomír Lipský: Ano a toho návštěvníka můj kolega z Městských divadel pražských Miroslav Homola. Oba jsme na tom pracovali, hodně jsme tam toho na improvizovali, takové dvě, tři stránky textu. A měli jsme velký úspěch. Posluchačům se výstup moc líbil a psali si o další.

Tak vznikaly nové scénky, postupem doby se jméno Hlustvisihák přeneslo na vrátného, a tak jsem se Hlustvisihákem stal já, přičemž to jméno bylo pořád základem komických situací.

Jméno Hlustvisihák je schválně dost krkolonné; zapamatoval jste si je hned nebo vám to dělalo alespoň ze začátku problémy?

Lubomír Lipský: To víte, že dělalo. Slovo Hlustvisihák jsem si nějaký čas nemohl zapamatovat a zprvu jsem je všelijak komolil. Po několika reprízách se to ale vytříbilo.

Brzy se Hlustvisihák dostal z rádia i do televize a vegetoval v obou médiích.

Lubomír Lipský: Rozhlasový Hlustvisihák měl velký ohlas a televize nemohla takový úspěch jen tak nechat ležet ladem. Pozvala nás tedy, abychom točili jeho příhody i pro ni. No a v televizi zase: mimořádný úspěch. Jak televize, tak Rozhlas pak ve vysílání skečů pokračovaly.

Pro Hlustvisiháka psalo několik renomovaných autorů, nejvíc toho napsal Bedřich Zelenka, mezi autory byli třeba Jaroslav Dietl, Jan Beran, nedávno zesnulá Fan Vavřincová či Miloslav Švandrlík. Postupně se to zaběhlo natolik, že o každém Silvestru musel být v rádiu i televizi nějaký nový Hlustvisihák. Dohromady vzniklo přes padesát pokračování.

Hlustvisihák vznikl v naší zemi v dobách politicky neradostných – měli jste někdy potíže s cenzurou?

Lubomír Lipský: Měli! V Rozhlase musely všechny texty projít cenzurou, a když jsme vystupovali, byli jsme sledováni, abychom nějak „neujeli“. V dobách uvolnění od půlky 60. let jsme se trochu odvažovali.

Jednou jsem ale měl velké potíže. Na otázku, jak se jmenuji, jsem se v těch skečích představoval normálně jako Hlustvisihák. No a na jednom vystoupení jsem, částečně omylem, částečně schválně, řekl Hlustviusák. Nešťastnou náhodou to bylo vystoupení pro pracující v jedné cementárně – a bylo zle! Přišlo na mě prachsprosté udání, že znevažuji generálního tajemníka a prezidenta (Nevím přesně, kdy to bylo, možná Husák ještě nebyl prezidentem.).

Byl jsem obžalován a skončil v Hradci Králové u soudu. Tam byl ale rozumný úředník, nějaký major, a ten po delší rozmluvě a záruce z mého mateřského divadla, tedy z Městských divadel pražských, uznal, že to byl jenom brept bez jakéhokoliv špatného úmyslu.

U scének s panem Hlustvisihákem jste se většinou; posluchači i diváci nicméně mezi řádky občas nacházeli i věci, které pak překvapovaly samotné autory.

Lubomír Lipský: Jistě! U nás to nebyla výjimka, stávalo se to velice často. Ty situace bývají někdy opravdu zajímavé. Třeba mluvíte deset let o jablkách, jablka sem, jablka tam, nic se nestane, nikdo nezareaguje. Pak nastane doba, že jablka nejsou k dostání, vy řeknete: „*Nemám jabka*“, v tu ránu si to lidé spojí se současnou situací, začnou okamžitě reagovat a smát se. To se nám skutečně stávalo. Třeba v dobách, kdy nebyl k dostání toaletní papír, stačilo říct: „*Musím na záchod, nemáte toaletní papír?*“ – a už se ozývaly salvy smíchu!

Kolik jste měl jako Hlustvisihák partnerů?

Lubomír Lipský: Moc jich nebylo. Původně to byl, jak už jsem řekl, kolega z Městských divadel pražských Miroslav Homola, se kterým jsme natočili spou-

Věčně popletený Hlustvisihák: Lubomír Lipský s Miroslavem Homolou

stu výstupů. Několik nahrávek jsem udělal i s autorem Bedřichem Zelenkou; on ale měl málo času a věnoval se spíš psaní než hraní, tak jsme zvolili jako dalšího partnera Jiřího Líra. To byl můj kolega, spolužák z pelhřimovského gymnázia a navíc bydlel nedaleko nás. Ten pak se mnou dělal tu naši dvojici až do své smrti.

Kterou scénku s Hlustvisihákem máte nejraději?

Lubomír Lipský: Zcela jistě tu první, Ve vrátnici, kdy tam přijde návštěvník s tím divným jménem. Myslím si, že ta byla a zůstala nejvydařenější.

Zpátky ke Třem chlapům v chalupě: na motivy seriálu vznikly dva celovečerní filmy, první v roce 1963, druhý v roce 1973, oba se, zaplaťpánbůh, na rozdíl od většiny děl seriálu, zachovaly.

Lubomír Lipský: Myslím, že ty filmy patří k tomu lepšímu z té doby. Z oné dvojice se mi víc líbí druhý snímek, Tři chlapi na cestách.

Jan Skopeček: Mně se zase víc líbí ten první, myslím, že byl pestřejší, obsahoval víc příběhů.

Ladislav Trojan: Ale chápej, Honzo, že se Mirkovi líbí víc ten druhý, když ho režíroval jeho brácha!

Napadlo by vás, že se budete scházet ještě po padesáti letech?

Ladislav Trojan: My jsme se vidali vlastně pořád, průběžně. Chodili jsme na sebe vzájemně do divadla, potkávali se v televizních pořadech nebo v Rozhlase, zkrátka nikdy jsme se neodcizili! Taky jsme jezdili s pásmem scének po různých místech republiky, uváděli jsme programy například z Kavalieru Sázava, ze Země živitelky v Českých Budějovicích nebo ze ZOO ve Dvoře Králové nad Labem. Posledních pět, šest let se scházíme pravidelně, dáme si vínko, popovídáme, zavzpomínáme...

Chlapi nestárnou; Ladislav Trojan, Jan Skopeček a Lubomír Lipský v roce 2012 v Pízní na festivalu Finále